

Uitkomsten mini-enquête bestaanszekerheid Utrecht

Armoedecoalitie, januari/februari 2024

Aanleiding mini-enquête

In 2023 was de verwachting dat met een heel aantal “compensatie” maatregelen de Nederlandse koopkracht weer zou toenemen. Binnen de Armoedecoalitie (stuurgroep en het kernteam) was men benieuwd of dat voor huishoudens met een kleine beurs ook daadwerkelijk geldt. Gaan onze cliënten of burgers die we bijstaan er ook daadwerkelijk op vooruit.

Om hier meer zicht op te krijgen willen we binnen het casuïstiek team een meer structurele uitvraag doen rondom de volgende onderwerpen;

- boodschappen (eventueel in relatie tot leefgeld);
- inkomen:
- energiekosten;
- de zorgkosten;
- dreigende dakloosheid m.b.t. huurschuld.

De uitvraag en doelgroep

We hebben elke partner van het casuïstiekteam en het platform gevraagd om 5- 10 reacties van collega's binnen je organisatie op te halen. De eerste uitvraag doen we als input voor het meerjarenbeleid Bestaanszekerheid dat de gemeente gaat maken.

De doelgroep waaronder we deze structurele uitvraag willen uitzetten zijn mensen die:

- een (semi) zelfstandige woning hebben en bekend zijn bij een partij uit de basiszorg; (buurtteam, sociaal makelaars, buurtwerkkamers, voedselbank, kerk of op een andere laagdrempelige manier);
- een (semi) zelfstandige woning hebben en ambulante begeleiding ontvangen van een specialistische zorgpartij (bijv; Lister, de Tussenvoorziening, Humanitas of het Leger des Heils, etc).

Daarnaast willen we extra aandacht hebben voor mensen die uitstromen uit een (kort/langdurig) verblijf in een voorziening, te denken aan de MO, BW of andere voorziening.”

Respondenten

De enquête is ingevuld door 86 sleutelpersonen (peildatum 12-02-2024) uit verschillende organisaties (buurtteams zowel Sociaal als Jeugd & Gezin, Humanitas, de Tussenvoorziening; Stadsgeldbeheer, Ambulant en Belle, Het Leger des Heils; Ambulant en Bijbosshards, Dock, U Centraal, Vluchtelingenwerk, Wijkcentra, Dock, Stichting Rechtop, het Rode Kruis, verschillende bewindvoerders, De Geldzaak en Al-Amal) in de periode december 23 tot 12 februari 2024.

Aankankelijk was het de bedoeling dat we december 2023 de uitvraag zouden doen en in januari 2024 met de uitkomsten zouden komen, maar omdat er weinig response was -lees 15 respondenten- is besloten de enquête nogmaals uit te zetten binnen het platform en het ophalen van uitkomsten iets uit te stellen. Met goed resultaat in vergelijking met vorige uitvraag april 2023 waar we 37 respondenten hadden.

Alarmerende cijfers

De uitkomsten zijn wederom alarmerend.

91,8% van de respondenten ziet dat cliënten en bewoners problemen hebben met rondkomen en meedoen. Dit was vorig jaar 97% bij een response aantal van 37.

Een groot gedeelte geeft aan dat men ziet dat verschillende groepen moeilijk kunnen rondkomen. Doelgroepen die expliciet (meermaals) worden benoemd; mensen die door de hoogte van hun inkomen net geen recht hebben op ondersteuning, mensen met een bijstandsuitkering, sekswerkers,

mensen in de ziektewet, ouderen met fysieke klachten, mensen met een verslaving, gezinnen en mensen met schulden en betalingsachterstanden. Er wordt meermaals aangegeven dat door het stijgen van kosten als energie, dagelijkse boodschappen, kosten rondom kinderen en woonlasten er weinig tot geen ruimte overblijft voor 1. gezonde keuzes; sporten en gezond eten en 2. Leuke activiteiten. Ook mensen met schulden die weeggeld ontvangen komen in de knel door stijgende kosten in het levensonderhoud. Wat verder opvalt is dat er wordt gesproken over survival, eenzaamheid/ niet meedoen en moeite hebben met de complexiteit van regelingen en de veelal gevraagde digitale vaardigheden.

Wat is nodig om hen wél te kunnen laten rondkomen en meedoen?

Om mensen wel te laten rondkomen is een hoger of vast basisinkomen nodig. Minder lasten en inflatiecorrectie of extra tegemoetkoming op alle toeslagen en regelingen. Om mensen mee te laten doen is een daarnaast ook meer passend werk / vrijwilligerswerk of activiteiten nodig voor uitkeringsgerechtigden en mensen die nu om andere redenen niet mee doen.

Daarnaast is belangrijk om bewoners goed te informeren over tegemoetkomingen en regelingen. Hen zo nodig te helpen bij het aanvragen ervan. En een eenvoudiger systeem: minder verschillende inkomstenbronnen en minder verschillende uitgaven; minder versnippering en transparantie fondsen en initiatieven.

37% heeft cliënten die problemen hebben met het betalen van hun energierekening. Dit was vorig jaar 55% bij een response aantal van 37.

Want:

- Alles is duurder geworden; de compensatie dekt niet voldoende;
- Energietoeslag wordt ingezet voor betalen van andere noden; lopende rekeningen, schulden en boodschappen, waardoor de eindafrekening voor energie uiteindelijk niet betaald kan worden;
- De kosten blijven structureel hoog ivm slecht geïsoleerde woningen/ lage kwaliteit van sociale huurwoningen.

Om de energierekening wel te kunnen betalen, zou het helpen dat:

- Inkomen omhoog gaat, boodschappen goedkoper worden, basisinkomen;
- Evt voorziening rechtstreeks overmaken naar energiemaatschappij;
- Isolatie woningen of meer voorlichting over besparing op maat;
- Meer maatwerk voor het hulpfonds;
- Betere voorlichting en dienstverlening vanuit overheid en energieleveranciers.

66% heeft cliënten die moeite hebben om gestegen zorgkosten te betalen. Dit was vorig jaar 53% bij een response aantal van 37.

Want:

- Medicijnen duurder, idem eigen risico, premie zorgverzekering; tandartskosten, fysio. Zorgkosten zijn een grote hap uit de vaste lasten van deelnemers.
- Combinatie van volledig eigen risico 385,- en eigen bijdrage geneesmiddelen van 250,- is te hoog;
- Veel deelnemers hebben geen ruimte voor een aanvullende verzekering, en ook geen ruimte voor het reserveren van het eigen risico. Hierdoor mijden zij zorg als ze een zorgvraag hebben, of bouwen ze een schuld op. (tandarts, fysio, psycholoog, orthodontie, doktersbezoek);
- Inkomen en zorgtoeslag stijgt niet voldoende mee met kosten zorgverzekering en eigen risico.

Wat zou cliënten/bewoners helpen om de zorgkosten wel te kunnen betalen?

- Geen hogere zorgkosten: premies en medicijnen niet verhogen en daarnaast het verhogen van inkomens door invoer basisinkomen;

- Goede informatie:
  - laat (tand)artsen vooraf met cliënten bespreken wat de te verwachten kosten zijn en wat/niet uit de zorgverzekering betaald kan worden
  - biedt goede informatie over zorgverzekeringen ter voorkoming van oververzekering.
  - Vertel dat zorgkosten kunnen worden opgevoerd bij belastingaangifte.
- Meer vergoedingsmogelijkheden voor mensen met een laag inkomen en bepaalde zorgkosten weer naar de basispremie;
- Hanteer ruimere grenzen voor bijzondere bijstand; biedt een hogere dekking voor zorgkosten. Geef ook bijzondere bijstand voor medische kosten als iemand geen aanvullende zorgverzekering heeft. Vergoed dan eventueel bijv. 10% niet omdat iemand niet aanvullende verzekerd is.
- Goedkopere premie zorgverzekering.

24% geeft aan cliënten te hebben die door financiële problemen dakloos dreigen te worden.

Dit was vorig jaar 23% bij een response aantal van 37.

Men ziet bewoners die de huur niet meer kunnen betalen; en huurachterstand oploopt. Bijvoorbeeld omdat alle levensonderhoudskosten omhoog gaan, er al betalingsachterstanden waren waarop het ene gat met het andere wordt gevuld, bepaalde (ontwrichtende) levensgebeurtenissen of lang moeten wachten op uitkeringen of tegemoetkomingen.

82% heeft cliënten die moeite hebben met het doen van de boodschappen. Dit was vorig jaar 97% bij een response aantal van 37.

Vooraf voor mensen met een kleine beurs, bijstandsuitkering of minimumloon en mensen met weekgeld wordt veelal aangegeven dat ze moeite hebben met boodschappen doen, kunnen niet alles betalen wat ze eerder wel kochten.

Vooraf het kopen van gezonde producten als groente en fruit en of mensen eten minder en slaan soms maaltijden over.

Mensen zoeken meer plekken op waar ze gratis kunnen eten

Mensen moeten vaker aanspraak doen op de voedselbank en kopen sneller fastfood omdat dit goedkoper is dan gezond eten.

Voor de mensen die onder bewind staan of in een schuldregeling zitten, is het weekgeld niet toereikend. De oplossing 'verhoging leefgeld' is een oplossing voor het eten, maar daardoor ontstaat er een tekort op kleding. De totale uitkering is te laag.

76% merkt toenemende geldzorgen bij cliënten/bewoners. Dit was vorig jaar 79% bij een response aantal van 37.

80% merkt dat dat meer cliënten stress ervaren rondom het rondkomen. Dit was vorig jaar 90% bij een response aantal van 37.

45% ziet nieuwe categorieën mensen met geldproblemen voorbij komen. Dit was vorig jaar april 28% bij een response aantal van 37.

Categorieën april 2023;

- Jongeren die in de problemen komen door strikte regels DUO over bijdragen beide ouders aan studie;
- Mensen die net iets meer verdienen dan de norm en daardoor niet voor de regelingen in aanmerking komen;
- Ouderen.

Categorieën feb 2024;

- Inwoners/ gezinnen die pas in Nederland zijn komen wonen (statushouders);
- Mensen die net iets meer verdienen dan de norm en daardoor niet voor de regelingen in aanmerking komen;
- Meer instroom jongeren.